

Տարիել Բարսեղյան
*ԵՊՀ քաղաքացիական իրավունքի ամբիոնի վարիչ,
իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր*

**ԲԱՐԵՆՂՈՒԹՅԱՆ ԴԵՐԸ ԶԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ
ԻՐԱՎԱՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ**

Շուկայական հարաբերությունների ներկա փուլում տնտեսական հարաբերությունների մասնակիցների բարեխղճությունը ձեռք է բերել նոր որակ և նշանակություն, որի հետևանքով իր վրա է բեռնել իրավագետների ուշադրությունը: Ընդ որում, իրավագետներից յուրաքանչյուրը, յուրովի մեկնաբանելով բարեխղճության կատեգորիայի օրենսդրական արժևորումները, այդ իմաստիտուտին վերապահում է առանձնահատուկ դերակատարություն՝ ընդհուպ որպես սկզբունքի գործառույթ, իսկ Ռ-Ռ քաղաքացիական օրենսգրքի կատարելագործման հայեցակարգի հեղինակներն առաջարկում են բարեխղճության սկզբունքը ներմուծել քաղաքացիական օրենսդրություն, որպես քաղաքացիաիրավական ընդհանուր և կարևորագույն սկզբունք: Նման կարծիքներ արտահայտողները, մեր կարծիքով, անտեսում են մի էական հանգամանք. բարեխղճությունն արժևորելով որպես գնահատողական կատեգորիա, օրենսդիրն այն օգտագործում է ոչ թե ընդհանրապես իրավունքների սահմանները ընդգծելու, այլ միայն որոշ՝ օրենքում հատկապես նշված իրավիճակներն արժևորելու համար¹: ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքում (այսուհետ՝ Օրենսգիրք) բացակայում են բարեխղճության հստակ սահմանված օբյեկտիվ չափանիշները, և բարեխղճությանը կոնկրետ իրավական նշանակություն վերագրելիս, որևէ սկզբունք, որով ղեկավարվում է օրենսդիրը, բացահայտել հնարավոր չէ²: Բացի դրանից, Օրենսգիրքը հնարավորություն չի ընձեռում բարեխղճությունը որպես սկզբունք դիտարկել նաև քաղաքացիաիրավական հարաբերություններ կարգավորող նորմերի վեր-

---

¹ Տե՛ս Աի աօյի՜ն Ը. Ի ծաաա՛ն ի նոսնաոոա՛նի Եյ աձաաաի նե՛ծ ի ծաա //Ճի նե՛նե՛ն Եյ Խո՛ծե՛ծ, 1999, ի ն. 6, էջ 14-15:

² Տե՛ս Նե՛նի ա՛նե՛ն Է. Է աի՛ ծի նո ի իձեի աի՛նի Ե ի նի՛ծե՛ն աի՛նի նի՛ աաոոի՛ նո՛ն Ե ի նի՛նի՛ն ի ծաաի ի ձյա՛ն Ե ի ծաաոոաի՛ նի՛ն. Օի՛ չյե՛նո՛նի Ե ի ծաաի, 2005, ի ն. 8, էջ 139-140:

Բանն այն է, որ տարբեր իրավահարաբերություններում բարեխղճության բնույթի ու բովանդակության փոխվելը հնարավորություն չի տալիս ձևակերպելու նրա բոլոր դրսևորումներներն ընդգրկող այնպիսի ընդհանուր հասկացություն, որը հնարավորություն կտա այդ կատեգորիան դիտարկելու որպես սկզբունք, որի պատճառով էլ օրենսդիրը ձեռնպահ է մնում բարեխղճության ընդհանուր հասկացություն սահմանելուց¹: Մասնավորապես, պարտավորական հարաբերությունների մասնակից՝ բարեխիղճ ձեռք բերողից, օրենսդիրը պահանջում է ցուցաբերել ողջամիտ շրջահայացություն, իսկ իրային, մտավոր սեփականության և այլ հարաբերությունների մասնակիցներից՝ իրավունքների իրականացման և պարտականությունների կատարման պարտաճանաչություն:

Բարեխղճությունը սկզբունք չհամարելը ամենևին էլ չի նշանակում, որ օրենսդիրը չի արժևորում քաղաքացիական իրավահարաբերությունների մասնակիցների բարեխղճության հիմնարար նշանակությունը: Հակառակը, նկատի ունենալով սուբյեկտիվ իրավունքների իրականացման և պաշտպանության գործում բարեխղճության պահանջների պահպանման կարևորությունը, սուբյեկտի վարքագծին սահմանադրական մակարդակով ներկայացնում է այնպիսի պահանջներ, որոնք առանց բարեխղճության պահպանել անհնարին է: Օրինակ՝ Սահմանադրության 44 հոդվածը սահմանում է. – «Իրավունքների իրականացումը չպետք է խախտի պետական և հասարակական անվտանգությունը, հասարակական կարգը, հանրության առողջությունն ու բարքերը, այլոց իրավունքները, ազատությունները, պատիվն ու բարի համբավը», իսկ 48 հոդվածը նախատեսում է. – «Յուրաքանչյուր ոք իրավունքներն իրականացնելիս պարտավոր է պահպանել Սահմանադրությունը և օրենքները, հարգել այլոց իրավունքները, ազատությունները և արժանապատվությունը»: Բնական է, որ սահմանադրական այդ նորմերի պահանջների պահպանությունը կարող է ապահովվել միայն անհրաժեշտ բարեխղճություն դրսևորելու պարագայում: Ինչ վերաբերում է քաղաքացիական իրավահարաբերություններին, ապա իրավաչափ վարքագծի չափանիշ հանդիսացող գնահատողական այդ կատեգորիան, առանց անվան հիշատակման, արժևորում է՝ «իրավունքների իրականացումը չպետք է խախտի այլ սուբյեկտների օրենքով պահպանվող իրավունքները», «իրավունքներն իրականացնելիս պետք է պահպանվեն ձևավորված բարքերը և

---

¹ Օրենսգրքը միայն բնութագրում է բարեխիղճ ձեռք բերողին (275 հոդվ.):

տողի բարեխղճության մասին արտահայտված տեսակետները: Քաղաքացիագետների մեծամասնությունը, որպես կանոն, հիմք ընդունելով գույքի ձեռքբերման պահին ցուցաբերվելիք բարեխղճության նկատմամբ օրենսդրի մոտեցումը (չի իմացել և պարտավոր չէր իմանալ, որ գույքը ձեռք է բերում օտարելու իրավունք չունեցող անձից), ըստ էության չի արժևորում ձեռքբերման վաղեմությամբ գույքը տիրապետողի տիրապետման ընթացքում ցուցաբերած վարքագիծը՝ նրա բարեվարքությունը և գտնում է, որ բարեխղճության հասկացությունները ՌԴ քաղ. օր. 234 և 302 հոդվածներում (ՀՀ քաղ. օր. 187, 275 հհ.) համընկնում են¹:

Ընդ որում, ուշագրավ է այն փաստը, որ, ըստ էության, մույնացնելով «ձեռքբերման վաղեմության» և «բարեխիղճ ձեռք բերողից գույքը պահանջելու» ինստիտուտների համար կիրառվող «բարեխղճությունները», քննարկում են այն հարցը, թե բավարա՞ր է արդյոք, բարեխղճությունը միայն տիրապետման սկզբում, թե՞ այն պետք է ուղեկցի նաև տիրապետման ողջ ժամկետի ընթացքում:² Գ.Ի. Մեյերը նշում է.- «Եթե ուրիշի գույքի բարեխիղճ տիրապետողը տեղեկացված է սեփականատիրոջ կողմից իրեն ներկայացված հայցի մասին, ապա նա այդ պահից չի կորցնում բարեխղճությունը, չնայած պատասխանատվության առումով հայտնվում է այնպիսի դրության մեջ, որը մնան է անբարեխիղճ տիրապետողի իրավական դրությանը»³: Համանման դիրքորոշում ունի նաև Կ. Ի Սկլովսկին, որը գտնում է, որ բարեխիղճ տիրապետողի դեմ հայց հարուցվելու դեպքում տիրապետման բարեխղճությունը շարունակում է պահպանվել⁴: Գժվար չէ նկատել, որ նշված և մնան դիրքորոշում ունեցող այլ հեղինակները հավասարության նշան են դնում ձեռքբերման պահին և տիրապետման ընթացքում դրսևորվող բարեխղճությունների միջև:

Նման մոտեցումը մեզ համար ընդունելի չէ: Մեր կարծիքով, օրենսդիրը ՀՀ քաղ. օր.-ում «բարեխղճություն» եզրույթը, որպես գնահատողական կատեգորիա, օգտագործում է առնվազն երկու իմաստով: Մի դեպ-

---

¹ Տե՛ս Մասելիչ Մ. Գ. նշված հոդվածը, էջ 187:

² Տե՛ս Агаааа А.А., Непоаи а ааи́ио́ і́даа. І і́ііадаоёу: Ё .: Аіёоади Ёёоаад, 2006, կամ Скловский, К. И. Собственность в гражданском праве: М.: Дело, 2002, և այլն:

³ Տե՛ս Мейер Д.И., Русское гражданское право. Ч.1, էջ 268:

⁴ Տե՛ս Скловский, К. И., Собственность в гражданском праве: М.: Дело, 2002, էջ 262:

քում (Քաղ.օր. 48, 275, 293 և այլ հոդվածներ)՝ որպես վարքագծին ներկայացվող պահանջ, երկրորդ դեպքում (Քաղ. օր. 174, 187 և այլ հոդվածներ) որպես վարքագծին տրվող գնահատական: Առաջին դեպքում բարեխղճությունը դիտվում է մեղքի բացակայության ցուցանիշ՝ բավարարչահայացության ցուցաբերելու (հ. 275) պահանջ, երկրորդ դեպքում՝ օգտագործողի, տիրապետողի բարեվարքության չափանիշ, որը արժևորվում է պատշաճ վարքագծի դրսևորմամբ (հ.187): Ընդ որում, եթե մեղքի բացակայությանը հիմք է միայն ձեռք բերման (տիրանալու) պահին ցուցաբերված սուբյեկտիվ վերաբերմունքը գնահատելու համար, ապա տիրապետման (օգտագործման) դեպքում, օրենքից ուղղակի բխում է, որ բարեխղճությունը պետք է դրսևորվի օբյեկտիվորեն՝ անընդհատ, տիրապետության (օգտագործման) ողջ ժամանակահատվածի ընթացքում, քանի որ 174, 187 հոդվածներում խոսվում է ոչ թե տիրանալու, այլ գույքը (որոշակի ժամկետի ընթացքում) տիրապետելու, բնականաբար մասն օգտագործելու բարեխղճության մասին: Հետևաբար ձեռքբերման վաղեմությամբ տիրապետողի բարեխղճության և բարեխիղճ ձեռք բերողի բարեխղճության համընկնման մասին կարծիքները, մեղմ ասած, հիմնավորված չեն:

Քաղ. օր. 187 և 275 հոդվածների համեմատությունը ցույց է տալիս, որ ձեռքբերման վաղեմության դեպքում (187 հոդվ.) խոսքը վերաբերում է իրային հարաբերության սուբյեկտի բարեվարքությանը՝ սուբյեկտի կողմից «բարեխիղճ վարքի պահանջների» պահպանությանը¹, իսկ բարեխիղճ ձեռքբերողից գույքը ետ պահանջելիս (275 հոդվ.) պարտավորական հարաբերության սուբյեկտի չիմացությանը՝ նրա անմեղությանը: Այսինքն՝ առաջին դեպքում (187 հոդվ.) պահանջ է ներկայացվում պարտականությունների կատարմանը, իսկ երկրորդ դեպքում (275 հոդված) բարեխղճությունը փոխկապակցվում է մեղքի հետ:

«Բարեխիղճ ձեռք բերողի» և «բարեխիղճ տիրապետողի» բարեխղճությունները միմյանցից տարբերվում են մասն ալն պատճառով, որ մեկը՝ բարեխիղճ ձեռք բերողը, գույքն արդեն ձեռք է բերել, և նրանից հետ են պահանջում, իսկ մյուսը՝ տիրապետողը, բարեխղճություն է ցուցաբերում սեփականության իրավունքով գույք ձեռք բերելու համար: Այլ կերպ ա-

---

¹ Բարեվարքության մասին տես, Բարսեղյան Ս. Կ. Բարեվարքության կանոնների դերը քաղաքացիական հարաբերությունների կարգավորման գործում, Գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, ԵՊՀ հրատ., 2008, էջ 5-18:

ասած բարեխիղճ ձեռք բերողի իրավական կեցությունը մեկընդմիջտ որոշվում է գույքին տիրանալու պահին և փոփոխման ենթակա չէ: Մինչդեռ վաղեմությամբ տիրապետողից պահանջվում է բարեխղություն ցուցաբերել անընդհատ, վաղեմության ողջ ժամկետի ընթացքում, և նրա իրավական կեցությունը բարեխղության դրսևորումից ելնելով, կարող է փոփոխվել տիրապետության ողջ ընթացքում:

Բարեխիղճ ձեռք բերողը, ըստ 275 հոդվածի, այն անձն է, որը խելամիտ շրջահայացություն ցուցաբերելու պարագայում չի իմացել ու չէր էլ կարող իմանալ իր կոնտրագենտի անօրինական գործողությունների մասին: Նա այն անձն է, որը, գործելով սուբյեկտիվորեն անթերի¹, առանց «մեղքի», իր կոնտրագենտի անբարեխղության հետևանքով հայտնվում է դատարանում:

Ինչ վերաբերում է տիրապետման բարեխղությանը, ապա այն իրավունքների իրականացման և պարտականությունների կատարման նկատմամբ բարեվարքության կանոնների պահպանմամբ՝ անընդհատ ցուցաբերվող վերաբերմունք է: Այն հանդիսանում է վաղեմության ընթացքում տիրապետության պաշտպանության, իսկ ժամկետը լրանալուց հետո՝ սեփականության ճանաչման կարևոր պայման: Այս դեպքում բարեխղությունը ենթադրում է տիրապետողի կողմից տիրապետման ողջ ընթացքում պարտականությունների ազնիվ, ջանադրաբար, ճշգրիտ և փութեռանդ կատարում: Այս դեպքում մենք գործ ունենք տիրապետողի կողմից բարեվարքության կանոնների պահպանմամբ դրսևորվող վարքագծի հետ, վարքագիծ, որը պետք է դրսևորվի ոչ միայն տիրապետողի սուբյեկտիվ վերաբերմունքով, այլև արտահայտվի նրա բազմաթիվ և բազմապիսի օբյեկտիվ գործողություններով, արարքներով, գործողությունների կատարումից ձեռնպահ մնալով:

Ինչ վերաբերում է հեղինակների կողմից արծարծվող՝ վաղեմությամբ գույքը տիրապետողի (Քաղ. օր. 187 հոդվ.) և բարեխիղճ ձեռք բերողի (Քաղ. օր. 275 հոդվ.) բարեխղությունների փոխկապակցվածության հարցին², ապա, մեր կարծիքով, այդ հարցը քննարկման առարկա չպետք է հանդիսանա, որովհետև տարբեր են ինչպես հարաբերությունները, այնպես էլ կիրառման պայմաններն ու մեխանիզմները:

¹ Տե՛ս Մոճաճի Բ.Ա., *Էթիկա* և *ճշմարտություն* և *արդարադատություն* - Ի .: 1991, էջ 214:

² Տե՛ս Մալխիչ Մ.Գ., *նշված հոդվածը*, էջ 185:

րեխղճությունը, որպես բարեվարքության ապացուցման ցուցանիշ, ներառում է՝

1. իրավունքի չարաշահման բացառում,
2. մոլորեցնելու և խաբեության բացակայություն,
3. սեփական իրավունքների իրականացման նկատմամբ հոգա-
ծություն ցուցաբերելու ճշտապահություն,
4. պարտականությունների պարտաճանաչ կատարում:

Երրորդ՝ «ձեռքբերման բարեխղճությունը» վիճակացիոն հայցը սահմանափակելու միջոց է: Այդ ինստիտուտը նախատեսվել է առևտրա-
յին շրջանառության և իրավակարգի կայունությունն ապահովելու նպատակով: Այն սեփականատիրոջը (այլ օրինական տիրապետողին) սոսկ իրավունք է վերապահում գույքը բարեխիղճ ձեռք բերողից հետ պահանջել միայն օրենքով նախատեսված դեպքերում: Այդ դեպքում օրենսդիրը չտիրապետող սեփականատիրոջ իրավունքների պաշտպանության նկատմամբ առևտրային շրջանառությանն ու իրավակարգի պահպանությանը վերապահում է առավելություն¹:

Այլ նպատակներ է հետապնդում օրենսդիրը ձեռքբերման վաղեմության ուժով սեփականատեր դառնալու ցանկություն ունեցող անձից բարեխիղճ տիրապետություն պահանջելիս: Վերջինս, որպես կանոն, վաղեմության հոսքի սկզբում գիտի իր տիրապետության անօրինականության մասին (անցել է սեփականատիրոջ կողմից գույքը ետ պահանջելու հայցային վաղեմությունը, գույքը ձեռք է բերել առռչին՝ գործարքով և սեփականության իրավունք չառաջացնող այլ հիմքերով², գույքի սեփականության իրավունքը իր անվամբ գրանցված չէ և այլն): Բայց այդ հանգամանքը չի խանգարում ձեռքբերման վաղեմության ուժով անձին սեփականատեր ճանաչելուն: Այդ ինստիտուտը, որի նպատակն է փաստացի տիրապետությունը վերածել սեփականության, ծագել է՝ հիմք ունենալով հասարակական կյանքի զուտ գործնական պահանջմունքները և այդ շահերի բավարարման ու ապահովման մեջ է կայանում ձեռքբերման վաղեմության իրավաչափության իրավական արդարացումը³: Այդ պատճառով էլ ձեռքբերման վաղեմության ուժով սեփականատեր դառնալու համար բավարար է երկարատև, անընդմեջ և իրավաչափ տիրա-

¹ Տե՛ս Աեթե Է.Ա. *Äi ädi ni ääni i nõu i ðei äðäi èy eäe i ni i ääi eä äi çi èei i ääi èy i ðää ä ni äñä ä i i nõe i ä i ä ä ä è è i i nõu. Æ ö ð i ä è ð i ñ è è è è i ä i ð ä ä ä*, րիվ 3, էջ 69:

² Տե՛ս Մասեվիչ Մ.Գ. *նշված հոդվածը*, էջ 188:

³ Տե՛ս նշված մեկնաբանությունները, էջ 289:

պետությունը՝ իրավաչափ պասիվ վարքագիծը, որը ձեռքբերման վաղեմության ժամկետն անցնելուց հետո «փաստացի տիրապետությունը կդարձնի իրավունք»¹:

Ձեռքբերման վաղեմությամբ տիրապետողին և բարեխիղճ ձեռք բերողին ներկայացվող պահանջների և նրանց իրավունքների պաշտպանության տարբերությունները հիմք են տալիս եզրակացնելու, որ հնարավոր չէ նույն չափանիշներով դատել բարեխիղճ ձեռք բերողի և ձեռքբերման վաղեմությամբ տիրապետողի կողմից գույքը ձեռք բերելու պահին ցուցաբերած վարքագծի մասին: Քաղ. օր. 187 հոդվածը թույլ է տալիս սեփականատեր դառնալ նաև անբարեխիղճ ձեռք բերողին, եթե նա իրականացնում է բարեխիղճ տիրապետություն²: Մենք համաձայն ենք Ե.Ա.Սուխանովի այն եզրակացության հետ, որ ձեռքբերման վաղեմության դեպքում փաստացի տիրապետողին բարեխիղճ ճանաչելու համար բավարար է, որ նա գույքը հանցավոր եղանակով կամ իրավակարգի և բարոյականության հիմքերին ակնհայտ հակասող ճանապարհով ձեռք բերած չլինի³: Անհրաժեշտ է, որ տիրապետողը գույքը ձեռք բերելիս թույլ չտա հակաօրինական գործողություններ. չկիրառի բռնություն կամ չկատարի այնպիսի գործողություններ, որոնք ուղղված են նախկին սեփականատիրոջը վնաս պատճառելուն: Տիրապետողի կողմից գույքի ձեռք բերման գրեթե այդպիսի մոտեցում է պահանջում նաև ՀՀ վճռաբեկ դատարանը: Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ գույքը անձի փաստացի տիրապետմանը պետք է անցնի առանց որևէ բռնության գործադրման: Տիրապետողը պետք է ունենա այն համոզմունքը, որ գույքը ձեռք է բերում օրինական հիմքով: Տիրապետումը պետք է հիմնված լինի այնպիսի փաստի վրա, որը տիրապետողին կարող է տալ բավարար հիմք ենթադրելու, որ այդ գույքը տիրապետելու է որպես սեփականություն⁴:

Վերոհիշյալ հիմք է տալիս եզրակացնելու, որ ձեռքբերման վաղեմության ուժով սեփականատեր կարող են դառնալ ինչպես բարեխիղճ

---

¹ Տե՛ս Մասեվիչ Մ.Գ., նշված հոդվածը, էջ 189: Հարկ է նկատել, որ Ֆրանսիական քաղաքացիական օրենսգրքի 2229 հոդվածը, որպես ձեռքբերման վաղեմության ուժով սեփականության իրավունքի ծագման պայման պահանջում է, որ տիրապետությունը լինի »հանգիստ«:

² Տե՛ս նույն տեղը:

³ Տե՛ս *À défaut de l'État à l'État*. *01* à 1. *0*-*1* à *0*. *É*-*1* à *0* à *0*-*1* à. - *I* ., 2002, էջ 427:

⁴ Տե՛ս ՀՀ վճռաբեկ դատարանի որոշումների ընտրանի, հունվար դեկտեմբեր 2007, Հատոր 2, Երևան 2008, էջ 501-506:

այնպես էլ անբարեխիղճ ձեռք բերողները, եթե նրանք բարեխիղճ տիրապետողներ են:

Տիրապետությունը բարեխիղճ համարվել չի կարող, եթե տիրապետող տիրապետման ընթացքում, կատարում է անօրինական գործողություններ, օրինակ՝ կեղծում է փաստաթղթեր, թաքցնում է գույքը, խաբում կամ մոլորության մեջ է զգում սեփականատիրոջը և այլն: Ձեռքբերման վաղեմությունը կիրառելի չէ նաև այն դեպքերում, երբ տիրապետողը խախտել է տիրագուրկ գույքը (իմ կարծիքով ցանկացած գույք) սեփականության իրավունքով ձեռք բերելու կարգը¹: Օրինակ՝ ՀՀ վճռաբեկ դատարանը Ա. և Վ. Խլղաթյանների ընդդեմ Վ. Ավետիսյանի սեփականության իրավունքի խախտումը վերացնելու և պատասխանողին իր ընտանիքի անդամների հետ վտարելու պահանջի մասին գործով՝ արձանագրել է՝ «սույն քաղաքացիական գործով բացակայում է որևէ ապացույց, որով կարող էր հաստատվել Վ. Ավետիսյանի կողմից վեճի առարկա գույքի տիրապետության բարեխիղճությունը, գործով հիմնավորված չէ, որ այդ գույքի տիրապետումը հիմնված է այնպիսի փաստի վրա, որը տիրապետողին կարող էր տալ բավարար հիմք ենթադրելու, որ նա այդ գույքը իր տիրապետությանն անցնելու պահից տիրապետել է որպես սեփականը»²:

Շարադրվածը հիմք է տալիս եզրակացնելու, որ բարեխիղճությունը որպես սոցիալ-բարոյական կատեգորիա, իրավական ավելի մեծ արժևորվածություն ունի, քան իրավական ցանկացած սկզբունք: Այն քաղաքացիաիրավական հարաբերությունների իրականացման անհրաժեշտ նախապայման է՝ հենքային կատեգորիա, որը բանականության, ազնվության, բարեվարքության հետ միասին ապահովում է քաղաքացիաիրավական հարաբերության օրինականությունը, սուբյեկտի կողմից դրսևորվող վարքագծի օրինաչափությունը:

---

¹ Տե՛ս նշված մեկնաբանությունները, էջ 289:

² Տե՛ս Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանի որոշումների ընտրանի (հունվար- դեկտեմբեր2008).- Եր.՝Բավիլի« ՍՊԸ, էջ100-101:

Tariel Barsegyan
Head of the Chair of Civil Law, YSU
Doctor of Legal Sciences, Professor

THE ROLE OF GOOD FAITH IN THE PROCESS OF REGULATION OF CIVIL RELATIONS

In this article the author refers to the definition of good faith as a key category in Civil Law, particularly, the opinions of different authors pertaining to good faith namely, good faith as a social and moral category or principle of civil law are presented there. According to the author the consideration of good faith as a principle of civil law is baseless and it will be considered as a presumption of the behavior of subjects of civil law. It is a moral and ethical value which has legal worth, a moral imperative which serves as a basis for law and for any principle of law. Apart from the abovementioned, the author discusses the good faith in the context of two definitions: bona fide purchaser and bona fide holder. Analyzing the legislation he concludes that there are objective differences between the requirements presented to the bona fide purchaser and bona fide holder and the protection of their rights and these (differences) serve as a basis to claim that it is impossible to apply the same standard while judging the behavior displayed at the moment of obtaining the product by the bona fide purchaser and bona fide holder.